

Ceļā uz mūsdienīgu izglītību – skolotājs kā mācību procesa vadītājs

Ap tūkstoš skolotāju no visas Latvijas 27. septembrī pulcējās Rīgā uz [Skola2030](#) rīkoto konferenci “Lietpratība pamatizglītībā”, lai klātienē iepazītos ar pilnveidotā mācību satura un pieejas dažādās mācību jomās ieviešanu un pilotskolu pieredzi. Konferencē, kuru ierakstā varēja vērot arī tiešsaistē, daudzkārt tika uzsvērtā skolotāja lomas maiņa – lai nodrošinātu mūsdienīgu izglītību mainīgu zināšanu apstākļos, skolotājam jāklūst par mācību procesa vadītāju, rosinot skolēnu aktīvu iesaisti, pretstatā gatavu zināšanu nodošanai. Divus gadus pirms pilnveidoto pamatizglītības un vispārējās izglītības standartu oficiālās ieviešanas skolotāji tika aicināti padomāt, ko jau tagad var mainīt savā darbā klasē, lai mācības padarītu jēgpilnākas un mūsdienīgākas. Akcentu maiņa, kas nepieciešama pilnveidotā mācību satura sekmīgai ieviešanai, uzsver **skolotāju sadarbības nozīmi mācību plānošanā katrā skolā un regulāru pieredzes apmaiņu starp kolēģiem.**

Konferenci ar ievadrunu atklāja Latvijas Republikas izglītības un zinātnes ministrs Kārlis Šadurskis, kurš uzvaru maiņu jaunajā pamatizglītības standartā ilustrēja ar savu personīgo piemēru kā augstskolas mācītājs: “Ja agrāk uz lekciju gāju ar konkrētu sagatavotu tēmu, kas man jāizstāsta pēc iespējas saprotamāk un interesantāk, tad tagad daudz vairāk domāju par to, ko es vēlos, lai mani studenti būtu iemācījušies, kā es viņus atbalstīšu, iedrošināšu.” Par mācību satura un pieejas pilnveidi ministrs teica: “Domāju, ka esam uz ļoti laba ceļa, lai pēc dažiem gadiem Latvijas izglītība būtu tā, ar ko mēs no sirds leposimies.”

Savukārt Valsts izglītības satura centra (VISC) vadītājs Guntars Catlaks, kurš iepazīstināja ar galvenajām izmaiņām pamatizglītības standartā, uzsvēra vispārīgo jeb *caurviju* prasmju attīstību un *vērtībās balstītu ieradumu* veidošanu, kas ir nozīmīgākie akcenti pilnveidotajā mācību saturā, un pārmaiņu pamatmērķi – veidot nākotnes sabiedrību ar vispusīgi attīstītiem (intelektuāli, emocionāli, fiziski), atbildīgiem sabiedrības dalībniekiem, kuriem piemīt pašapziņa un kuri ciena sevi un apkārtējos, spēj līdzdarboties, sadarboties, iedziļināties jautājumos un problēmās, meklēt atbildes, nebaidīties kļūdīties un prot pielietot iegūtās zināšanas un prasmes reālās dzīves situācijās. Tā kā zināšanas ir laicīgas un mainīgas, tad izglītības mērķis ir veidot cilvēkus, kuri būs “iemācījušies visu mūžu mācīties un saprot, ka iegūtās zināšanas, attieksmes un prasmes būs nepārtraukti jāpilnveido un jāmeklē jaunas atbildes uz jautājumiem, kuru šobrīd vēl nav”.

Pamatizglītības standarta sākotnējo piedāvājumu izstrādāja vairāk nekā 300 praktizējoši skolotāji un izglītības eksperti, un vairāk nekā 11 000 pedagogu iesaistījās sabiedriskajā apspriešanā, lai to uzlabotu atbilstoši skolēnu vajadzībām, vēlmēm un interesēm. Pamatizglītības standartā skolēnu sasniedzamie rezultāti noteikti septiņās mācību jomās (valodu, sociālajā un pilsoniskajā, kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā, dabaszinātņu, matemātikas, tehnoloģiju, veselības un fiziskās aktivitātes). Sasniedzamie rezultāti mācību jomās ietver arī vispārīgās jeb caurviju prasmes (kritiskā domāšana un problēmu risināšana, jaunrade un uzņēmējdarbība, pašvadīta mācīšanās, sadarbība, pilsoniskā līdzdalība, digitālā prasme) un tikumus (atbildība, centība, drosme, gudrība u.c.), par kuru attīstību atbildīgi visu priekšmetu skolotāji.

Paredzētās izmaiņas “stundu sarakstā”: otrā svešvaloda no 4.klases nevis no 6.klases kā šobrīd; Latvijas un pasaules vēsture tiks mācīta kopā; literatūra iekļauta kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslas mācību jomā; būs jauns mācību priekšmets – drāma; tehnoloģiju mācību joma ietver dizainu un tehnoloģijas (1.–9.kl.), datoriku (1.–9.kl.), inženierzinības (7.kl.). Turklāt, skolām būs lielāka brīvība mācību procesa organizēšanā, kas ļaus elastīgāk plānot mācības, piemēram, kopējais stundu skaits mācību priekšmetā būs noteikts uz trim gadiem, nevis kā tagad – nedēļā, un skola varēs elastīgāk organizēt mācības, lai pieskaņotos savu skolēnu vajadzībām, grupēt stundas, sekmējot iedziļināšanos tematos.

Lai gan eksāmeni kā valsts pārbaudes darbi saglabāsies kā līdz šim 9. un 12. klasē, tomēr mācību sasniegumu vērtēšanā lielāka nozīme būs *ikdienas vērtēšanai* ar mērķi uzlabot skolēna mācīšanos, sniedzot atgriezenisko saiti, kamēr skolēns vēl apgūst attiecīgās zināšanas un prasmes.

Savukārt, skolotāji praktiski, uzrunājot kolēģus, aicināja sākt ar maziem solīšiem savas attieksmes un izpratnes maiņā, lai piedzīvotu izmaiņas klasē. **Paivi Nilvara, skolotāja, izglītības konsultante un profesionālās izauzsmes trenere izglītībā, SIA "Innoline" vadītāja no Somijas**, ieteica piešķirt aktīvāku lomu skolēniem, bet skolotājam vairāk būt kā mediatoram, kurš virza mācību procesu un sniedz mērķtiecīgu atbalstu, rūpējas par *iedrošinošas vides veidošanu*, lai bērņus rosinātu mācīties patstāvīgi, veicinātu viņos radošumu un sadarbību, iemācītu katru dienu mācīties ko jaunu un atteikties no novecojušā. Šo lomu maiņu eksperte ietvēra metaforā par skolotāja galdā pārcelšanu klases aizmugurē. Tāpat par skolotāja lomas un attieksmes maiņu rosināja domāt arī *Skola2030* pilotskolas **Limbažu novada ģimnāzijas direktore un matemātikas skolotāja Gunta Lāce**, piedāvājot skolotājiem simbolisku mērķi līdz 2020. gadam – nevis netīšām mācīt skolēnus lietpratībai, bet salikt sev plānu: ko es varu mainīt savā darbā un kas ir tās lietas, ko es uzlabošu, lai mana mācīšana lietpratībai būtu apzināta prakse. "Esmu simtprocentīgi pārliecināta, ka skolotājs ir profesija, kuru var iemācīties. Mēs visi varam kļūt par labākām sevis versijām skolā," viņa teica.

Skola2030 Mācību satura ieviešanas vadītāja Zane Oliņa, uzsvēra, cik būtiski ir palīdzēt skolēniem apgūt *mācīšanās stratēģijas* jebkurā mācību jomā, lai viņiem dzīvē būtu nepieciešamais instrumentārijs, ko viņi prastu izmantot jaunās, nepazīstamās situācijās. Piemēram, matemātikā svarīgi skolēniem iemācīties tādas stratēģijas kā "domāt no beigām" vai "mini un pārbaudi"; vēsturē – kā izvērtēt, vai dotais informācijas avots ir ticams; latviešu valodā – kā noteikt teksta galveno domu. Skolotājam, plānojot mācības, svarīgi mainīt akcentus no "mācīt – ko?" uz "mācīt – kā?". Jēgpilni uzdevumi, sistemātisks atbalsts skolēnam un caurspīdīga klases sistēma ar skaidriem noteikumiem dod iespēju skolēnam uzņemties lielāku atbildību pār mācību procesu un mācīties patstāvīgi.

Atsevišķās ekspertu vadītajās darbnīcās konferences dalībnieki tika iepazīstināti ar jauno katrā mācību jomā. Būtisku programmas daļu veidoja pilotskolu pieredzes stāsti par pilnveidotā mācību satura un pieejas aprobācijas pirmo gadu. Šī ir ceturrtā konference, kas organizēta Valsts izglītības satura centra (VISC) ESF projekta "Kompetenču pieeja mācību saturā" ietvaros laikā, kad pakāpeniski notiek pilnveidotā mācību satura un pieejas ieviešana Latvijā ar mērķi nodrošināt mūsdienīgas lietpratības izglītību – 2018./2019. mācību gadā visās pirmsskolās, bet nākamajos gados secīgi pārējos vecumposmos.

Konference notika ar [Britu Padomes Latvijā](#), [Somijas vēstniecības](#) un [Swedbank](#) atbalstu.

Konferences ierakstu iespējams noskatīties *Skola2030* Facebook profilā <https://www.facebook.com/Skola2030>

Papildinformācija:

Elīna Avota

projekts "Kompetenču pieeja mācību saturā"

elina.avota@skola2030.lv

Tālrunis: +371 29443573

www.skola2030.lv

Par projektu

Valsts izglītības satura centra īstenotā projekta Nr. 8.3.1.1./16/I/002 "Kompetenču pieeja mācību saturā" mērķis ir izstrādāt, aprobēt, pēctecīgi ieviest tādu vispārējās izglītības saturu un pieeju mācīšanai vecumā no 1,5 līdz 18 gadiem, kas ļaus skolēniem attīstīt dzīvei 21. gadsimtā svarīgas zināšanas, prasmes un attieksmes. Projektā paredzēta mācību satura izstrāde un aprobācija, mācību programmu, mācību un metodisko līdzekļu izstrāde, t.sk. bērņiem ar speciālām vajadzībām vai veselības traucējumiem. Projektā tiks nodrošināta profesionālā pilnveide 6000 pedagogiem, t.sk. pedagoģu komandām 100 pilotskolās un visu izglītības iestāžu vadības komandām, kā arī tiks veidota mācību līdzekļu vietne. Projektu VISC īsteno sadarbībā ar Daugavpils Universitāti, Latvijas Universitāti, Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmiju, Liepājas Universitāti, Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmiju, Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības akadēmiju,

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
fonds

Latviešu valodas aģentūru, Strazdumuižas internātvīdusskolu – attīstības centru vājredzīgiem un neredzīgiem bērniem un pašvaldībām, kuru izglītības iestādes piedalās mācību satura aprobācijā.

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
fonds